Szakemberek falun

Mezőgazdaság

1. Alig tették meg a mezőgazdasági nagyüzemek a kezdő lépéseket, azonnal tapasztalniok kellett: közös gazdálkodást szakemberek nélkül elképzelni sem lehet. De hol volt akkor elegendő szakember? A mezőgazdasági technikum kihelyezett tagozatán azóta két csoport végzett Balástyán. Az első csoportban harminccal szaporodott egyszerre a középfokú képesítéssel rendelkezők száma. A második idén hagyta el az iskolát, munkába állásukról még korai lenne beszélni.

A harminc emberből keresni kell azokat, akik végzettségük szerint helyezkedtek el. Több mint fele nem a szakmába került.

Miért?

Első gondolat: valóban kell a szakember a mezőgazdaságnak? A második: aki bizonyítványt kap, mind szakembernek tekinthető? A harmadik: sok más ok is lehet.

Egy fokkal feljebb

Bodor Lajos és Paragi András János főagronómus lett. Erre a posztra felsőfokú képzettség szükséges ugyan, de nyilván megszolgáltak ők ezért a soron kívüli előléptetésért. Mindenesetre tény, hogy sem az Alkotmányban, sem a Felsőgalygonyai Tsz-ben nincs magasabb végzettségű mezőgazdasági szakember. Az is tény, hogy mindkét tsz-ben vannak néhányan a végzettek közül, akik *sima* tagok csupán, és gyalogmunkásnak számítanak.

A Felsőgalygonyai Tsz-ben négy brigádvezető működik — ezüstkalászos tanfolyammal. A feleslegük mellett tehát hiányuk is van egyszerre. Úgy tűnik, nem lehet mégsem pótolni a hiányt a feleslegből.

A maszek

Tóth András jeles bizonyítványt szerzett. Mielőtt beiratkozott volna a technikumba, a Móra Tsz brigádvezetője volt, most „maszek". Azért kell ezt a szót idézőjelbe tenni, mert tsz-tag ő ugyan, de magának dolgozik, és a termés bizonyos százalékát adja a közösbe. Dolgos-takarékos ember. Mezítláb jár, pedig autója is van, a villanyt is húszezerért vezették be. Második osztályba járt, amikor lemondott a brigádvezetőségről, hogy több ideje legyen a tanulásra. Elég vele néhány szót váltani, hogy megállapítsuk, nyereség lenne ilyen ember akármelyik szövetkezetnek.

— Miért nem vállal funkciót?

— Kettős oka is van. Nem hívott a tsz se, én se ígérkeztem, így aztán itthon maradtam.

Csendes szavú, megfontolt ember. Azt mondja:

— Nem olyan nagy tudás kell oda, inkább rámenősség. Vitatkozni kell az emberekkel. Van, akinek fekszik ez, nekem nem. Nem a tudás érvényesül elsősorban. Van, aki *szavasabb*, arra hallgatnak.

Nem sértődött ember pedig.

— Előbb-utóbb úgyis jelentkezem. Ennek a maszekmunkának nincs jövője. Aki maga van, gépesíteni nem tud. Beléptek a nagy táblák, önműködőleg megszűnik majd a kis parcella.

— Tudom én, hogy nem azért csinálta meg az állam óriási költséggel ezt az iskolát, hogy nekem, meg a szomszédomnak érettségink legyen, hanem azért, hogy haszna legyen belőlünk. Ha a nagy tábla önti a termést, leveri az árakat, akkor lép be a *minőség* a piacra. Oda pedig szakértelem szükséges.

Lesz-e hely?

Ha én lennék a tsz elnöke, ezt az embert nem hagynám. Úgy tűnik, biztatásra vár csupán. Nem ő mondja, egy másik ember szavai jutnak eszembe: látott maga már olyan menyasszonyt, akit nem kértek meg?

De ő is mondja, hogy a végzettek közül nem alkalmas mindenki arra, hogy vezető beosztásba kerüljön. Az asszonyok otthon maradtak, vagy irodisták lettek. Volt, akinek a dokumentum kellett a már meglevő másfajta állásához. Vannak néhányan, akik még kérésre várnak ugyan, de lehet, hogy holnap maguk kopogtatnak. Lesz-e hely számukra?

Horváth Dezső

Vigyázz, autós, jön a Patyi!

Patyi József autójavító kisiparos (gépjárműszerviz, Szeged, Kossuth L. sugárút 18., telefon 13-049, lakás szemben, telefon 13-310) egészségének városszerte híre van. Úgy ismerik, hogy nem szívbajos. Bár ez a diagnózis nem a szokásos orvosi vizsgálatok során nyert megállapítást, megbízhatósága kétségen felül áll.

Például augusztus 21-én elvállalta a CS 88—72 rendszámú autó átvizsgálását, javítását és bár a kocsi összesen — az éjszakát is beleértve — 30 órát, munkaidőben mintegy 12 órát tartózkodott nála, mégis 40 óra munkabért számolt fel, óránként 30 forintjával. Összesen 1200 forintot, anyagköltség nélkül. De sokat kell azért tenni, hogy valaki, alacsony jövedelmű kisiparosként, pénztárkönyv vezetési kötelezettség nélkül eltengesse életét Patyi Józsefhez hasonlóan, a szegedi főutcán.

Mondják, a jó munkát meg kell fizetni. Meg is éri az! Csak azt nem tudni, Patyi József mennyit kérne, ha jól dolgozna. Az említett, hosszú külföldi út előtt álló kocsin nem kötötték be az első lökésgátlót, így 3 ezer kilométeren át a kanyarokban különböző műtárgyak megmászására mutatott hajlandóságot. A jó szívű mester hetes számú, szívhez szóló szabvány szövegét elővéve, arról próbálta meggyőzni a megviselt idegállapotú tulajdonost, hogy a kerekekben nincs meg a szükséges légnyomás és egy pumpálás után még országjárásra is elküldte, hátha így gazdagíthatja a szegényes baleseti statisztikát. Majd később megbánást mutatott, felerősítette a hiányzó csavart, ami csupán 15 kilométeren át tartott.

De sikerült elérnie néhány hibát a Patyi-féle javításnak. Ezek közé tartozik egy pesti értekezlet, amit a kocsi tulajdonosa elbliccelt, mert egy rakoncátlan csapágy „elfelejtette" magát megkenni, mikor a műhelyben járt. De rá is fizetett! Sok pici csapágy lett belőle! A 280 forintos pesti javítási költséget a Patyi József gépjárműszerviz teljhatalmú ura egyetlen nemes mozdulattal kifizette az életveszélyt megszokni nem tudó, dadogó autósnak. Számlát adni sok hibát elérő munkájáról azonban hat hét alatt sem tudott a pumpálás nagy tekintélyű mestere. 1. Mert elöntötte a műhelyét a víz, 2. Mert mentőautókat kellett javítani, 3. Mert érik a barack, 4. Mert különben sem akart.

Igaz, legutóbb megismerte, hogy eme s már kifizetett mestermunka költségeiről megcsinálja a kimutatást. Meglepő. El is készült. De 275 forint ráfizetését kérte, mert hat héttel ezelőtt enyyivel kevesebbet (!) számolt. Pont 275 forinttal. Pumpálás nélkül.

*

Az erkölcsi szabályt, hogy saját bajáról ne írjon az újságíró, most kénytelen voltam megszegni, mert az autósok között kötelező a segítségnyújtás. Magam és szegény kocsim kálváriája alapján azon is gondolkodom, javasolni kellene, vegyék be az új KRESZ-be, hogy, mint a terelő oszlopot, Patyi József kisiparost is balról, nagy ívben kell elkerülni.

Pünkösti Árpád

Garázdák

Három esetben verekedést kezdeményezett és verekedett az öttömösi italboltban, illetve az előtt Csordás Gyula 29 éves, Öttömös, Tanya 186. szám alatti lakos. A szegedi járásbíróság garázdaság miatt mondta ki bűnösnek és 1 év 4 hónapi szigorított börtönre ítélte, s 2 évre eltiltotta a közügyek gyakorlásától. A fellebbezéseket a szegedi megyei bíróság elutasította.

Ittasan verekedett az öttömösi italboltban Lázár Jenő 39 éves, Öttömös, Felszabadulás utca 40. szám alatti lakos is. Garázdaság miatt került a vádlottak padjára, s a járásbíróság 6 hónapi szigorított börtönre ítélte.

Országjárás

Szüret Abasáron

Az alföldi síkság felől közelítve úgy tetszenek a Mátra déli lankái, mintha valamelyik mesebeli óriás terített volna rájuk zöld-barna plüss-szőnyeget, amelynek alsó szélét — égbe nyúló gombostűkkel — a visontai felszíni szénfejtés és az épülő erőmű betontornyaival, vastarverzeivel tűzte volna le. Északon meg a hármas domb csúcsain ezernyi évszázados fenyő, s a Kékes televíziótornya szabja meg a látás határát.

Közelebbről már tarkább a kép. Mert a szőlőtőkék végtelen sorában piros, kék, fehér fejkendők virulnak, s a fekete sok szoknyák között szembetűnőbbek a fürdőruhák és miniöltözetek. A puttonyos férfiak szaporán kocognak a felfelé vezető ösvényen, miután a hegy lábánál levő kádba ürítik puttonyaik édes-drága terhét. Mert ott, hol hajladozó fehérnépek raknak vállaikra újabb terheket, az egy-két perces várakozás is kellemesebb a nótázással, ilyenkor szokott dévajkodással.

Az abasári szüret minden év nagy ünnepe. Nem könnyű — s ha elkezdik, megállás nélkül folytatott — munkával, s az egész évi szorgalom már látható eredményének latolgatásával párosul. Fehér Pista bácsi már olyan öreg, ki sem megy a szüretelők közé. A présház előtt ücsörög, s a préselő munkájára tesz megjegyzéseket. Nyelvének ízlelésével is megállapítja, nem elég édes a must. A fokoló igazolást ad, csak 17—18-at mutat a skála. Hiába, több napfény kellett volna az érés kezdetén. Csak a koros embernek vigasz olyan évek emlékének felidézése, amikor zuhogó hideg esőben szüreteltek, s a must sem volt különb szirupos víznél. De a jövőre számító fiatalabbak már szakértő módon tervezik, hogy 1970-re másként metszik a tőkét. Úgy, hogy több is legyen, jobb is legyen a termés. Ha az idő bele nem szól a tervezésbe!

Ezen a borvidéken — ki ne ismerné az ország bármelyik részén az abasári, a visontai rizlinget, a domoszlói muskotályt? — cirka tíz százalékkal alacsonyabb az átlagtermés, mint tavaly, a gyöngébb minőség kialakulásában pedig beleszólt az eső okozta rothadás. A leányka, a rizlingszilváni, a tramini sínylette meg legjobban az időjárást. A késői érésű olaszrizling és hárslevelű fajtákat még ezután szüretelik, ezekből édesebb must, maligandosabb bor lesz majd. Addig is poharazzák a jó abasáriak a tavalyi vagy azelőtti termésből „emlékeztetőül" megmaradt hordók kristálytiszta — sehol ilyen zöld-fehér színű — borát. Mert itt, ezen a vidéken sem a háztáji, sem a gazdaság pincéiből nem kopik el egyik évről a másikra a bor.

A közös gazdaság — amelynek régi és új keletű tábláin majd csak október második felében kezdik meg a szüretet — II. Rákóczi Ferencről kapta a nevét. Ezt hirdetik szépen adjusztált palackjai is, amelyek tartalmát oly igen kedvelik mindenütt e hazában. Gazdag téesz, azt mondják a környékbeliek az abasári gazdaságról. A téesz szinte megalakulása óta nem fizetett kevesebbet ötven forintnál egy munkaegységre a tagoknak, közben rekonstruálta a szőlőföldek egy részét, százmilliónál többet érő gépi és épületberuházást produkált. Olyan automata felszerelésekkel dolgozzák fel a sok ezer hektoliter mustot, bort adó szőlőt, amely kíméli az emberek erejét és a hagyományosnak egynegyedére csökkenti a szüreti munkák idejét. Mégsem tartják gazdagnak magukat addig, míg a régi telepítésű szőlők helyén túlnyomórészt nem újak lesznek, amelyek kétszer, háromszor nagyobb termést hoznak a mostaninál.

A hegyoldalon szüretelők, s a pincegádorokban szalonnázók között ilyesmiről is esik szó mostanában. S míg Róza néni Bagi Jánosné azt említi, húsz-harminc éve a présházig puttonyozták — sokszor 2—3 kilométerről is — a szőlőt, a fiatal Hegedűs Jánosné azon nevet, amit az öccse. Andor tett éppen az előbb. Andor a téesz kocsisa. Ezen a napon a háztáji szőlőföldek alján megtelt kádakat — dúsan megrakva — a pincéig, présházig fuvarozzák. Nos, Andor az imént zabostarisznyát akasztott a lovak nyakába, s felkiáltott a szüretelőknek, hogy fél óra ebédidőt tart. S máris beugrott a lovas kocsi mellé reggel leparkolt Moszkvicsába, s elviharzott Mátrafüred felé. Fél óra múlva érkezett, közölte, hogy egy duplafeketére szaladt fel a Mátragyöngyébe, s már közéjük is vágott a lovaknak. Abasáron több száz a gépkocsi-tulajdonosok száma, s pár év óta új utcák sora nyílt és ért fel Pálosvörösmartig a gombamódra épülő házakból.

Abasáron az oltványnevelés ma is a téli munkák leghasznosabbja. Ma több millió darabos tételekben szállítanak belföldre, külföldre. A Krímben abasári oltványok szőlőfái hoznak évenként híres termést, adnak nehéz borokat.

A még régebbiekről történelemkönyvek, de még az egyetemes világtörténelem 4. kötetének lapjai is beszélnek. I. István sógora volt Aba Sámuel, aki 1041—44-ig uralkodott, s élére állt annak a felkelésnek, amely elzavarta az István királyt trónon követő feudalista Pétert. III. Henrik német császár jött az urak segítségére, leverte a lázadást és a ménfői csatában Aba Sámuelt is meggyilkolták az árulók. Abasáron — az akkor földalatti monostor, ma pincesor — egyik fülkéjében befalazva fekszik a parasztkirály emlékét később keletkezett latin felirat őrzi kövekbe vésve.

De ma az évezrednyi előzményekről kevés szó esik Abasáron. A jelen és még inkább a holnap csigázza fel az érdeklődést. S míg az óriás által terített plüss-szőnyeg meseképzeteket szül, az emberek agyában, terveiben életében egyre inkább a boldogulás valóságai születnek.

Kondorosi János

Dobozy Imre:

Újra lehet kezdeni

1.

Kedden váratlanul felkeresett Deső Kálmán, egy ismeretlen tiszttel. Gallai, mondta hangosan a köpcös hadnagy, kínálás nélkül a székre tottyant lomhán, és neveletlenül köpködni kezdett maga elé. Desőnek nagyon megörültem. Fél éve, vagy több is, hogy utoljára láttam. 1942. októbere óta egyvégtében kint van a fronton, csak kétszer vagy háromszor engedték haza, kurta szabadságra.

— Hát élsz, öreg fiú?

Nem vettem észre mindjárt, mi olyan idegen benne. Szótlanul járkált, köpenyét gombolta, minden fordulóban elidőzött szeme az íróasztalom sarkán álló szobrocskánál. Végre kezébe is vette a zsírkőből faragott, esetlen, üres arcú Buddhát, de nem jutott róla eszébe semmi. Vagy talán nem is látta, csak nézte.

— Ocskásnál akadtam rá, mindenféle kacat között. Hülyeség. Nemhogy Keletet nem látta, Soroksárt se. Valami suszter kinlódta össze ráéró órájában. Dehát izgága fráter vagyok, hiszen tudod: aféle pengős szuggeszciónak vettem meg, hátha eltunyulok tőle, de csak bosszant, ahányszor ránézek.

Vártam, most majd elmosolyodik. Tulajdonképpen erre vártam kezdettől fogva, éppen ez hiányzott belőle: fukar, száraz, magabiztos mosolya, mellyel egyszeriben átlendülhettünk volna létünk kényszerű hézagain, ott folyatva mindent, ahol legutóbb abbahagytuk. Lehet, hogy az embereket, végső soron, tulajdonságaik szerint raktározzuk el magunkban. De amitől bármikor és elevenen idéződnek fel bennünk, az sosem tulajdonság. Csak vonás. Nézés, kézmozdulat, epitheton mosoly, vagy csak egy indulatszó, amely azonban annyira sajátos és utánozhatatlan, hogy csak egyvalakié lehet.

A gimnáziumban közülünk senki se tudta olyan biztosan, hogy mire készül, mint Deső. Minden év végén, az önképzőkör záróülésén, ilyen dolgozatokkal állt elő: Gáld a magyar államalapítás korában, Gáld a tatárjárás után, Gáld a török hódoltság idején, Gáld hozzájárulása a Rákóczi-szabadságharchoz. Nyolc év alatt keresztül-kasul túrta városunk történetét meglepően okos, koravén, lehiggasztott logikájú dolgozataival, s bár mi néhányan épp azt keveseltük bennük, ami nélkül a történelem nehezen emészthető adathalmaz, az újrateremtő képzelőerőt. Deső a nyolc dolgozatával városi közüggyé tudta tenni, hogy neki történelemtanári diplomát kell szereznie. Megszavazták neki a stippendiumot, félárva lévén, kisebb-nagyobb segélyekkel dugták mindvégig: ördög tudja, talán a legbutább városatya is azt remélte, hogy Deső révén belépőt válthat a gáldi halhatatlanságba.

— Jelzem — Deső minden harmadik-negyedik mondatát ezzel a tanáros nagyképű szóval kezdte —, jelzem, más feltevésekkel is találkoztam, bizonyítani azonban csak azt lehet, amit bátor voltam előadni. És elmosolyodott, zsugori vígsággal, okosan, szinte kihívóan, na gyerünk, ki mer vitatkozni. Nékem ez az egzisztencia-csináló, kívülről öntelt, belül azonban — gondolom — mindig aggódó, izgatottan védekező mosoly volt maga Deső. Szidtam, irigyeltem, csúfoltam a mosolyát, de szerettem. Mégse lett történelemtanár. Vagyis az lett, megszerezte oklevelét, de nem tanított egy napig sem, azonnal kivitték a frontra.

— Adj egy pohár vizet — mondta. Gallai fészkelődött, száját nyalta.

— Más nincs?

Konyakkal kínáltam őket. Deső levetette köpenyét, meleg volt az irodában. Új zubbony volt rajta, szalagzsinórján valamennyi kitüntetése: arany és ezüst vitézségi érem, Signum Laudis a kardokkal, elsőosztályú vaskereszt, sebesülési érem, és még valami.

— Kicsípted magad. Házasodni indulsz?

(Folytatjuk.)